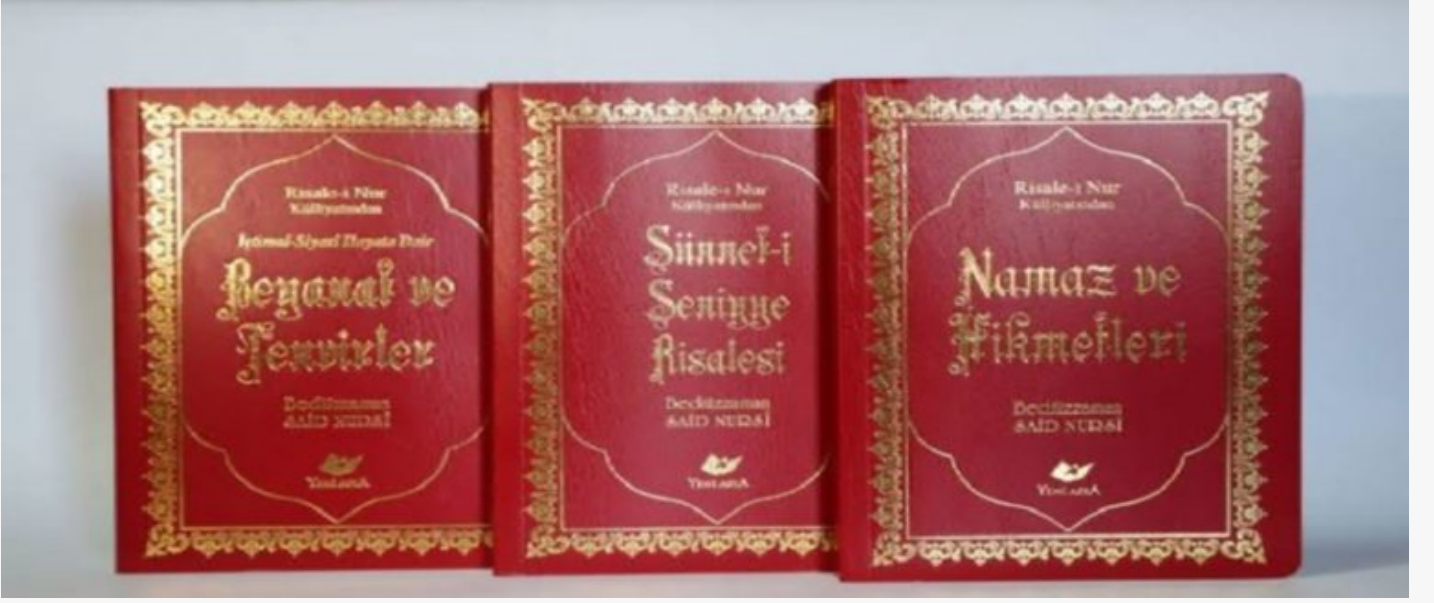


# Risale-i Nur ve bürhan



Geçen haftalarda 13. ve 14. Âyetlerin konusu olan “RÂSİHUN” meselesini işlemiştik.

Bu hafta da nasip olursa bir nevi onun mütemmim cüz’ü gibi olan 15. Âyet-i Kerimenin konusu olan “BÜRHAN”ı işlemeye gayret edeceğiz. Vazifeli bir zâtın birçok hususiyetleri taşıması gerekir. Çünkü her biri âyet-i kerimelere müstenit olup, olmazsa olmaz cinsindedir. Ancak yine öncelikle lügavî ve istilâhî analizlerle meselemize devam edelim. Bürhan: Etimolojik olarak b.r.h. kökünden gelip; hüccet, delil, beyyine ve isbat gibi anlamlara gelir.

Terim olarak: Hak ile bâtlı, doğru ile yanlış ayırıp bütün şüpheleri izale etmek gibi anlamları ihtiva eder, hatta beyazlaşmak, hastalıktan kurtulmak, delil getirip gâlip gelmek gibi manaları da muhtevidir. Bu küllî manalara işaretleri tesbit için; Nisa 174, Neml 64, Enbiya 24, Bakara 11 ve Müzmin 117 gibi Âyet-i Kerimelere bakılabilir.

Hz. Musa’nın elinin beyaz olması kabilinden, mu’cizeler de birer “bürhan”dırlar. Risâle-i Nur’da, Kur’ân’ı Kerîm’in hakikî tefsiri olan mu’cizesi olması itibariyle o da bir “bürhan”dır. Âyet-ül Kübra, Asa-yı Musa, Zülfikar, Hakikat Çekirdekleri ve Mu’cizatı Kur’âniye gibi risâlelere bakmak gerekir.

Zaten Risale-i Nurlar bunların âdeta tefsir ve defnesi gibidir. Yâni bu cevherler en çok o hazinede bulunur. Gazâlî burhan için: “Doğru, devamlı olan, değişikliğe uğramayan, iptâlî imkânsız olan delil ve terimler” demiştir.

Fıkıh usûlünde: Fıkhî kıyas ve kesin delillerdir.

Kelâm ilminde: İsbatı vacip meselerine getirilen istidlâller.

Sonuç olarak bürhan: Kesin ve doğru bilgilerden meydana gelen, güvenilir delil demektir. İslâm mantıkçıları “bürhan”ı delilden daha özel bir anlamda kullanmıştır.

Modern felsefe ise: Hem aklî (deney) hemde naklî delillere “bürhan” denilir demiştir.

Kısaca “bürhan” ilâhî aydınlıktır. Buna basiret, feraset ve ilm-i kerâmet de ilâve edilebilir ki; Risale-i Nurlar keramet’in en yükseği olan 27. derecedeki ilmî keramettir.

Bürhanda esas olanın, bürhân-ı gerektiren bilginin esas olmasıdır. Yoksa sıradan meseleler için bürhan gerekmez. Zira onlar ya beş duyu organlarımızla anlayabileceğimiz malûmu ilâm veya mevzu etmeye değmeyen malâyâniyat gibi gereksiz şeylerdir.

İşte Risâle-i-Nur, Tevhid, Nübüvvet ve Haşir gibi imanın şartları ve anasırı esasiyeleri bürhan getirerek isbat eder. Kelâmcıların en mühim konularının başında da bunlar gelir. Bediüzzaman’ın ifadesiyle “İman hem nurdur, hem kuvvettir

evet hakikî imanı elde eden insan kâinata meydan okuyabilir,” ve ilimlerin şâhı ve padişahı iman ilmidir.

Ayrıca Bediüzzaman bürhân-ı limmi ile bürhân-ı inniyi de, izah ederek hiçbir eserde görülmemiş ilmi hakikatleri tevhid meselelerinde zirveye çıkarmıştır. Meselâ: Bediüzzaman “Kelime-i Şahadetin bürhanı, içindedir” der. Lemeatta, “Kelime-i Şehâdet; vardır iki kelâmı. Birbirine şâhiddir, hem delil ve bürhandır. Birincisi, (Allah cc ismi) sâniyen (Muhammed ismine) bir bürhan-ı limmidir. İkincisi evvelâ bir bürhan-ı innidir” demekle bürhan delilini Kelime-i Şehadete uygulamıştır. (Sözler-Lemeat- s. 643) Onuncu Söz’de de her iki istidlâlin birçok delilleri vardır.

Neticede “mâdem Allah Hâkimdir öyleyse âhiret vardır” diye de hülâsa eder. Fakat her şeye rağmen anlamayanlar için “Menlem yazuk lem yarif” (tatmayan bilmez) tabiri kullanılır. Yani Bediüzzaman’ı okumayan anlayamaz. “Ennâsu a’dâul cehl” (İnsanlar bilmediğinin düşmanıdır) çukuruna düşer. Zaten hadis-i sahih de “Asrının müceddini tanımayan âlimde olsa cahil ölümü ile ölür” buyrulmaktadır.

İmam-ı Rabbani’nin “Bir mesele-i imaniyenin kat’iyetle vuzuhu, bin kerametlerden ve keşfiyatlardan daha iyidir” tesbiti de Bediüzzaman’ı tasdik etmektedir.

### KAZİYE-İ MAKBULE VE BÜRHAN

Kaziye-i makbule, büyük zatların sözlerini delilsiz kabul etmek demektir. Mantıkça yakın ve katiyyet ifâde etmiyor, belki zannı galiple kanaat verir.

İlm-i mantıkta bürhân-ı yakını, hüsnü zanna ve makbul şahıslara bakmıyor, cerhedilmez delile bakar ki bütün Risâle-i Nur hüccetleri, bu bürhanı yakını kısmındandır. Geçmişte veya günümüzde; ilmi, fazileti, doğruluğu, güvenilirliği ile temayüz etmiş şahsiyetlerin delile dayanmayan söz, hüküm ve değerlendirmeleri insanlar üzerinde olumlu bir kanaat ve “kuvvetli bir zan” oluşturur. Fakat “katiyyet” veya “kesinlik” temin etmez. Oysa iman kesinlik içinde tasdik etmektir. Fakat bu gibi zatların kabulleri de temelsiz değildir, ancak tevil ve izah gerekir. Özellikle avam tabir edilen geniş toplum kesimleri bu tür zatlara duydukları saygı ve güven neticesi onların kabul ve yaklaşımlarından istifade eder, teslim ve tabi olur.

Mantıktaki “Bürhan-ı yakını” ise her türlü zan ve ihtimâlatı ortadan kaldırarak kesin bilgi oluşturur. Çünkü bürhân-ı yakını doğruluğu aşikâr olan öncülerden yola çıkarak yapılan kıyâsa dayanır. O da kesinlik ifâde eder.

Meselâ: Kelâmcıların kullandıkları “Hudus delili” bunun bir örneğini teşkil eder. Şöyleki; Âlemde gördüğümüz her şey hâdistir. (Yani sonradan olmuş) Her hâdisin bir muhdisi vardır. O halde Âlemin de bir muhdisi olmalıdır.

Şemsettin ÇAKIR